

prof. dr hab. inż. Zbigniew Ciekankowski
Menedżerska Akademia Nauk Stosowanych
w Warszawie

Warszawa 13.01.2025 r.

ARKUSZ RECENZJI OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO

będącego podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego Panu dr. Andrzejowi Sękowi w dziedzinie nauki społeczne, w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

Recenzję sporządzono na podstawie przedstawionego wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych nauki o bezpieczeństwie.

Osiągnięcie naukowe Habilitanta

Przedstawione jako główne osiągnięcie naukowe po uzyskaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej nauki o bezpieczeństwie pozycje literatury stanowią próbą interdyscyplinarnego podejścia do badań nad fragmentem kształtowania środowiska bezpieczeństwa, związanego z bezpieczeństwem wewnętrznym i administracją publiczną. Trzeba podkreślić kwalifikacje Habilitanta do prowadzenia rozważań i podejmowania wyzwań badawczych na styku nauk o bezpieczeństwie, zarządzania i jakości, nauk o polityce i administracji. To niewątpliwie miało wpływ na kompetentne i rzetelne realizowanie dotychczasowych dociekań badawczych.

Kluczowy dorobek Habilitanta na obecnym etapie, wskazany przez Niego jako znaczące osiągnięcie naukowe to m.in. około 500 stronicowa monografia pt. *Organizacje militarne i pozamilitarne zapewniające bezpieczeństwo przesmyku suwalskiego w latach 2018-2023*, Wydawnictwo Naukowe FNCE Grupa Wydawnicza FNCE, Poznań, s. 501, ISBN 978-83-68074-30-7. Poruszana w badaniach tematyka wypełnia lukę poznawczą we współczesnej polskojęzycznej bibliografii, dotyczącą badań w zakresie znaczenia podmiotów pozamilitarnych w kształtowaniu środowiska bezpieczeństwa, zwłaszcza w wymiarze lokalnym. Nieregularność działań i hybrydowy charakter współczesnych zagrożeń

bezpieczeństwa, nakładają na władze administracji publicznej, zatem także na władze samorządowe, obowiązki działań proaktywnych i aktywnych w odniesieniu do dynamiki współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa państwa. Zasoby informacyjne, rzeczowe, ludzkie czy finansowe pozostające w gestii władz lokalnych, stanowią potencjał, wymagający sprawnego zarządzania w celach wzmocnienia odporności społeczności na zagrożenia. Rozumienie tego zagadnienia determinuje założenia i realizację strategii działań i współpracy pozytywnej na rzecz osiągnięcia celów związanych z pogłębianiem poczucia bezpieczeństwa obywateli.

Monografia pt. *Organizacje militarne i pozamilitarne zapewniające bezpieczeństwo przesmyku suwalskiego w latach 2018-2023* to pozycja czterorozdziałowa, gdzie poddane refleksji zostały zasady i rzeczywiste realia współpracy różnych podmiotów w celu reagowania kryzysowego w ujęciu bezpieczeństwa militarnego. Cennym obszarem publikacji jest wskazanie silnych i słabych stron realizowanych szkoleń obronnych wpływających na bezpieczeństwo przesmyku suwalskiego.

Współczesna sytuacja geopolityczna czyni opiniowaną monografię interesującą i aktualną. Analiza znaczenia przesmyku suwalskiego w sytuacji dostrzeganej agresji Federacji Rosyjskiej na kraje dawnego bloku wschodniego, ma szczególne znaczenie dla bezpieczeństwa w regionie. W takim ujęciu społeczność lokalna oczekuje od władz samorządowych i państwowych szczególnej ochrony i aktywności, co ma znaczenie dla poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. Wzmógł się ruch migracyjny w strefie przygranicznej może destabilizować obszary bezpieczeństwa publicznego (np. skupiska ludzi w miejscach i lokalach użyteczności publicznej), bezpieczeństwa zdrowotnego (np. poprzez wzrost chorób zakaźnych), społecznego, socjalnego i kulturalnego (np. asymilacja migrantów ze społecznością lokalną, konkurencja na rynku pracy, dostępność do placówek i usług służby zdrowia, świadczenia socjalne) itd. Wzmaga się jednocześnie poziom odczuwania zagrożeń terrorystycznych oraz tych związanych z handlem ludźmi czy przestępczością transgraniczną. W takim ujęciu zaproponowane przez Habilitanta systemowe rozwiązania bezpieczeństwa przesmyku suwalskiego warte są poznania, docenienia i wykorzystania w kształtowaniu bezpieczeństwa nie tylko społeczności lokalnych.

Główne wnioski procesu poznania wskazują na zasadność wprowadzenia usprawnień we współdziałaniu ogniw militarnych i pozamilitarnych w obszarze legislacji, logistyki, zarządzania obiektami infrastruktury publicznej i krytycznej. Mimo, iż badania dotyczą konkretnego obszaru Polski, można potraktować je jako dość uniwersalne w zakresie kształtowania środowiska bezpieczeństwa także na innych terenach kraju, gdzie organizacje

pierwszego, drugiego i trzeciego sektora oraz społeczeństwo to podmioty odpowiedzialne za realny i odczuwalny dobrostan. Ciekawą w tym ujęciu jest propozycja, jak zaznacza Habilitant, *zarządzania procesem dekontaminacji dotyczącej bezpieczeństwa państwa*.

Głównym problemem badawczym badań stanowiących treść poddawanej ocenie monografii było zaciekawienie tym: *W jaki sposób organizacje militarne i niemilitarne zapewniają bezpieczeństwo przesmyku suwalskiego?* Uszczegółowiając powyższe pytanie Habilitant chciał poznać *organizacje pozamilitarne zapewniające bezpieczeństwo w przesmyku suwalskim; współpracę organizacji militarnych i pozamilitarnych w zapewnieniu bezpieczeństwa militarnego; sposób szkolenia obronnego w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa przesmyku suwalskiego*. Tak sprecyzowane zainteresowania badawcze doprowadziły do zgłębienia przez Habilitanta zasad współpracy organizacji militarnych i pozamilitarnych w obliczu zagrożeń na obszarze przesmyku suwalskiego, co z kolei zaowocowało sformułowaniem koncepcji usprawnienia obecnych procesów kooperacyjnych.

Recenzent uważa za odważną hipotezę weryfikowaną przez Habilitanta. Zakłada ona bowiem, że *na terenie Rzeczypospolitej Polskiej nie ma rozwiązania systemowego dotyczącego współpracy i działalności ogniw militarnych i pozamilitarnych w kształtowaniu bezpieczeństwa*. Trudno bowiem wykluczyć użyteczność dotychczasowych systemowych rozwiązań, jak np. funkcjonowanie KRSG, samorządowych planów zarządzania kryzysowego, zapisów Ustawy o zarządzaniu kryzysowym czy zeszłorocznej Ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej (ta ostatnia nie wchodziła w czasowy zakres realizowanych badań). Zakładam, że Habilitantowi chodziło o fakt, że nie ma jednego systemowego i kompleksowego rozwiązania krajowego, dotyczącego kooperacji pozytywnej układu militarnego i pozamilitarnego w środowisku bezpieczeństwa.

Habilitant sprawnie porusza się w zagadnieniach metodologicznych. Spójność wyodrębnionych problemów badawczych i założeń hipotetycznych, wreszcie ich weryfikacja wskazują na opanowanie materii metodologicznej. Analizowany materiał badawczy dotyczył zarówno zasobów wtórnych, jak i dość obszernego zgromadzonego materiału pierwotnego, który stanowiły dane zgromadzone w ramach badania sondażowego oraz obserwacji naukowej. Empiria badawcza była realizowana w pięcioletnim okresie badawczym (2018-2023 r.).

Prócz wskazania we wniosku habilitacyjnym opracowania zwartego, jako dowód znaczących osiągnięć naukowych przedstawiono 4 pozycje dodatkowe:

- Sęk A., M. Popiało, *Współpraca organów jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w obszarze bezpieczeństwa oraz formalnoprawne aspekty zmian uchwał jednostek samorządu terytorialnego. Wybrane zagadnienia*

- M. Wiszniewska, M. Andryszczyk, Z. Ciekot, J. Maj, A. Sęk, P. Soroka (red. naukowa) [w:] *Wybrane problemy bezpieczeństwa w rejonie suwalskim. Rola i zadania sektora pozamilitarnego*. Wydawnictwo „Difin” SA Warszawa 2020, s.105-121, ISBN 978-83-8085-721-6.
- Sęk A., *Ocena przygotowań struktur obrony cywilnej do realizacji zadań w okresie wojny i pokoju. Wybrane zagadnienia* A. Sęk, P. Soroka, J. Maj, M. Kapusta, [w:] *Konflikt hybrydowy w Europie Środkowo-Wschodniej w kontekście możliwych implikacji geopolitycznych, militarycznych i ekonomicznych w rejonie przesmyku suwalskiego* Wydawnictwo Naukowe FNCE Poznań 2022, s. 248-274, ISBN 978-83-67372-54-1.
 - Sęk A., *Prawno – organizacyjne aspekty działalności administracji publicznej w obszarze bezpieczeństwa wobec nowej sytuacji geopolitycznej w Polsce. Wybrane zagadnienia*. A. Sęk, J. Maj, P. Soroka, M. Kapusta, E. Kimera (red. naukowa) [w:] *Bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej w kontekście Wojny Rosji z Ukrainą. Wyzwania, Ryzyka, Rekomendacje*. Wydawnictwo Naukowe FNCE Poznań 2023, s. ISBN 107-142, ISBN 978-83-67786-94-2.
 - Sęk A., *Praktyczne aspekty tworzenia zespołów zarządzania kryzysowego na przykładzie wybranych jednostek samorządu terytorialnego*. A. Kurkiewicz, Z. Marciniak (red. naukowa) [w:] *Kultura Pokoju. Kultura granic Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa w Poznaniu*, Poznań 2024, ISBN:8978-83-970779-3-5, s. 303-317.

Treść prezentowanych opracowań jest ściśle związana z przedmiotem kilkudziesięciu lat zainteresowań i gromadzenia doświadczeń i wiedzy Habilitanta. Zastanawiające jest jednak dlaczego w Autoreferacie Habilitant nazwał te pozycje artykułami, skoro mają one nadany nr ISBN, nie zaś ISSN?

Przedstawiona monografia i cykl opracowań naukowych zbudowane są na rzetelnym aparacie bibliograficznym polsko i obcojęzycznym, wskazują na deficyt rozwiązań prawnych w zakresie organizacji budowania odporności i zdolności do gotowości zastosowania kompleksowych, wyczerpujących i uniwersalnych ram kooperacji pozytywnej. Treści rozważań Habilitanta dotyczą: problematyki spójności i uniwersalności współpracy organizacji pozarządowych z organami władzy publicznej w walce z występującymi zagrożeniami, problematyki współpracy w obszarze ochrony bezpieczeństwa publicznego oraz problematyki współpracy w obszarze ochrony przeciwpożarowej.

Prezentowane publikacje i wnioski z nich wypływające wskazują na umiejętności analityczne i badawcze, co przekłada się na wiarygodność i rzetelność przedstawienia istoty przyjętego przedmiotu badań. Wydaje się jednak, że w przedstawionym do opinii dokumencie – Autoreferacie Habilitanta, zbędne jest tłumaczenie czym są określone metody badawcze lub podawanie na tym etapie piśmiennictwa definicji przedmiotu badań.

Wieloaspektowa, szeroka analiza przedstawionego materiału badawczego, jest w mojej opinii znaczącym wkładem dla nauk o bezpieczeństwie. Dorobek dra Andrzeja Sęka realizuje w pełni postulat interdyscyplinarności jako warunku troski o obiektywność badawczą i otwartość na być może nieidentyfikowane dotychczas przesłanki. Dotyczyć one mogą m.in. zmian na poziomie formalno-prawnym w ustawodawstwie, co z kolei będzie odnosiło się do podmiotów na terenie całego kraju.

Stwierdza się, że przesłanka zawarta w treści art. 219 ust. 1, pkt 2a obowiązującej ustawy **Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 742 z późn. zm.)** prowadzi do konkluzji o spełnieniu przez Habilitanta postulatu istotnego wkładu w rozwój dyscypliny nauki o bezpieczeństwie.

Nawiązanie do ścieżki rozwoju zawodowego

Wydaje się, że przedstawiona monografia oraz pozostały dorobek naukowy są znaczącym rozszerzeniem zainteresowań badawczych, ukazanych przez Habilitanta już na etapie początkowym zdobywanego wykształcenia. Analizując biografię Opiniowanego zauważyć można, że Jego ścieżka realizowanej kariery naukowej jest związana z szerokim aspektem bezpieczeństwa. Dotyczy to zarówno wymiaru bezpieczeństwa publicznego (studia I stopnia w Wyższej Szkole Policji), jak i poszerzaniu wiedzy i kwalifikacji poprzez edukację na kierunku politologia w zakresie administracji publicznej (studia II stopnia w Wyższej Szkole Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku). Konsekwencją zainteresowań było podjęcie badań pod opieką tego samego promotora – prof. dra hab. Zbigniewa Kiełmińskiego, w ramach dysertacji doktorskiej pod tytułem pt. *Nadzór nad gminą w Polsce. Analiza nadzoru nad gminami powiatu ostrołęckiego w 2002–2006*, na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Na podstawie treści Autoreferatu można zakładać, że zainteresowania badawcze Habilitanta przez cały czas jego rozwoju naukowego związane były z obszarem bezpieczeństwa. Potwierdzają to także przedstawione do oceny pozycje dorobku naukowego.

Opinia na temat dorobku naukowego i aktywności naukowej

Należy zauważyć, że Habilitant jest osobą o znacznym dorobku naukowym, który jest ukierunkowany i obszerny. Od uzyskania stopnia doktora obejmuje on kilkadziesiąt pozycji wydawniczych, w zdecydowanej większości w obszarze nauk o bezpieczeństwie. Opiniowany może wykazać się:

- 4 monografiami autorskimi,
- 8 współautorskimi,
- 13 monografiami pod redakcją,
- 18 artykułami autorskimi i współautorskimi w czasopismach naukowych,
- oraz około 17 rozdziałami autorskimi i współautorskimi w monografiach.

Poruszane obszary zainteresowań w publikowanym dorobku dotyczą zagadnień związanych m.in.: z bezpieczeństwem wewnętrznym, lokalnym, edukacyjnym, bezpieczeństwem organizacyjnym (do poziomu państwa), polityką państwa, porządkiem prawnym działań w funkcjonowaniu systemu ochrony i obrony państwa.

W ramach działalności naukowej Habilitant przyjmował rolę eksperta, np. był członkiem zespołów przygotowujących opinie do projektu *Decyzji Komendanta Głównego Policji w sprawie zespołu do opracowania planu działań Policji na lata 2008–2009*, dotyczącego szkolenia na temat przeciwdziałania przemocy domowej oraz w sprawie zrealizowanego w kooperacji międzynarodowej (policja z Francji oraz partnerzy z Wielkiej Brytanii i Holandii) – projektu twinningowego.

Działalność dydaktyczna i aktywność organizatorska

Habilitant na przestrzeni ostatnich 20 lat współpracował w różnych formach zatrudnienia z 7 ośrodkami naukowymi jako dydaktyk. Były to: Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Warszawie, Wyższa Szkoła Informatyki Zarządzania i Administracji w Warszawie, Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Ostrołęce, Akademia Humanistyczna im. prof. Aleksandra Gieysztor w Pułtusku, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach.

Praca dydaktyczna i naukowa w wymienionych ośrodkach akademickich pozwoliły Habilitantowi na aktywne uczestnictwo w życiu naukowym i dydaktycznym, co przejawiało się

piastowaniem różnych stanowisk (także dziekana wydziału) oraz uczestnictwem w wielu konferencjach naukowych, gdzie Opiniowany pełnił funkcje zarówno w radach naukowych, jak i w obszarze organizacyjnym. Świadczy o tym udział i wygłoszenie referatów na:

- 10 międzynarodowych konferencjach naukowych,
- 9 konferencjach krajowych.

Na uwagę zasługuje wykonanie przez Habilitanta licznych ekspertyz lub innych opracowań wykonanych na zamówienie instytucji publicznych.

Znaczenie dla formułowanej opinii mają także realizowane staże naukowe. Habilitant wykazał jeden przejaw tej formy aktywności naukowej, mianowicie staż w Akademii Finansów i Biznesu Vistula, Filia Akademii im. Aleksandra Gieysztor w Pułtusku.

Dorobek w zakresie realizowanego promotorstwa Habilitanta jest wykazaniem aktywności przy powstaniu ponad 130 prac dyplomowych. Spełniony został także postulat piastowania choć raz funkcji promotora pomocniczego w pracy doktorskiej.

Dodatkowe aktywności Habilitanta w promocję nauki o bezpieczeństwie to Jego zaangażowanie w organizowanie olimpiad wiedzy o bezpieczeństwie wśród młodzieży szkolnej. Tego typu cykliczna inicjatywa organizacyjna świadczy o przemyślanym i świadomym uczestnictwie w formach propagowania nauki.

Inną aktywnością tego typu są kilkukrotne ekspozycje eksperckie (wywiady) w polskich i zagranicznych kanałach telewizyjnych. Także założenie i opieka nad Studenckim Kołem Nauk Politycznych „Demokracja”. Ponadto Habilitant dbając o jakość kształcenia instytucji, w której był zatrudniony, podjął się zadania opracowania regulaminu Senatu PWSZ w Suwałkach. Był także członkiem zespołu ds. oceny jakości kształcenia na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne w wymienionej instytucji.

W 2024 r. kierował pracami Kolegium Elektorów przy wyborze Rektora Uczelni. Wreszcie jako autor opracował trzy programy kształcenia na studiach podyplomowych

Cennym wyróżnieniem z 2023 roku jest nominacja do tytułu OSOBOWOŚCI ROKU 2023 w kategorii „nauka”, za zorganizowanie licznych konferencji naukowych (krajowych i międzynarodowych) poświęconych tematyce bezpieczeństwa przesmyku suwalskiego.

Wnioski

W podsumowaniu należy uznać, że Habilitant zgromadził obszerny i istotny dorobek naukowy, który stanowi znaczący wkład we współczesny rozwój nauk o bezpieczeństwie. Uzyskane przez dra Andrzeja Sęka rezultaty badań świadczą o Jego dojrzałości naukowej, głębokiej i usystematyzowanej wiedzy specjalistycznej, a także o umiejętnościach z obszaru metodologii badań. Dodatkowo, w obliczu niezbyt licznych opracowań zwartych, dotyczących sytuacji w obrębie przesmyka suwalskiego i biorąc pod uwagę znaczenie strategiczne wskazanego terenu dla bezpieczeństwa państwa należy podkreślić pożyteczność i potencjał zrealizowanych badań przez Habilitanta.

Oceniam, że w sensie ilościowym i jakościowym dorobek naukowy Habilitanta odpowiada standardom wymaganym w procedurze habilitacyjnej, bowiem spełnione zostały wymagania formalne określone w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r., poz. 478 ze zm.). W związku z tym, wnoszę o kontynuację postępowania habilitacyjnego w sprawie nadania dr. Andrzejowi Sękowi stopnia naukowego doktora habilitowanego.

.....